

50 jaar VOLSOG

Inleiding

Alle levende wezens m.a.w. ook planten worden aangetast door virussen, bacteriën en schimmelziekten, kunnen belaagd worden door insecten, spinachtigen en aaltjes of kunnen in hun groei gehinderd of geremd worden door onkruiden.

De mens heeft zich voor zijn voedselproductie in de loop van duizenden jaren met vallen en opstaan zich proberen te verdedigen en aanpassen tegen deze problemen.

Ontstaansgeschiedenis van VOLSOG

Het gebruik van chemische middelen in de strijd tegen ziekten, plagen en onkruiden dateert van de tweede helft van de 19de eeuw toen Bordeauxse pap werd ingezet voor de bestrijding van schimmelziekten (o.a. Phyloxera) in de wijnbouw. De toepassing van lood- en arsenicumderivaten volgde. De ontwikkeling van de eerste synthetische gewasbeschermingsmiddelen volgde in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw. In 1937 werd zelfs de Nobelprijs voor de geneeskunde toegekend voor de ontwikkeling van DDT. Al deze moleculen zijn als gewasbeschermingsmiddelen reeds meerdere jaren ingetrokken. De ontwikkeling van de eerste synthetische herbiciden volgde in de jaren veertig met de kleurstoffen, de groeistoffen MCPA, 2,4-D enz.

Het verkopen en het gebruiken van deze producten was niet gereguleerd, de technische en de toxicologische kennis van deze producten waren beperkt. In de kringen van het Ministerie van Landbouw, van Volksgezondheid en van Tewerkstelling en Arbeid was men bezorgd om de ongevallen die reeds gebeurd waren bij het gebruik van deze risicovolle producten; men voelde de behoefte aan dat het verkopen en het gebruik van deze producten zou moeten gereguleerd worden en dat er vormingscursussen zouden moeten ingericht worden voor de personen, die deze producten zouden verkopen en gebruiken. Dhr. ir. Louis Van Mol, inspecteur bij de Dienst voor Plantenbescherming van het Ministerie van Landbouw en dhr. Frans Peeters, tuinbouwconsulent, werden belast met de organisatie en de uitbouw van de cursus, die de naam kreeg van 'Rijksgewestelijke school voor sproeiondernemers Gent'. De cursus werd gespreid over 2 jaar en werd gegeven in de lokalen van de toenmalige Landbouwhogeschool nu Faculteit de Landbouwkundige en toegepaste Biologische Wetenschappen van de Universiteit Gent. De lessen over plantkunde, onkruidbestrijding, plantenziekten, insectenkunde, scheikunde, landbouwtechniek en wetgeving werden gegeven door assistenten-docenten, die allen later hoogleraar werden aan de vernoemde faculteit en door ir. Louis Van Mol. In het eerste jaar werden meer dan 100 deelnemers ingeschreven. Op 13 oktober 1956 werden de eerste getuigschriften uitgereikt. De eerste getuigschriften werden dus uitgereikt vooraleer het verkopen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn eerste wettelijke basis kreeg bij K.B. van 31.5.1958. Toen reeds werd de behoefte aangevoeld voor de technische

vervolmaking van de eerste afgestudeerden. Dit was het ontstaan van VOLSOG (Verbond van Oud-leerlingen Sproeiondernemers Gent). De eerste voorzitter werd Gilbert Verplanken, de eerste bestuursleden werden Henri Lammertijn en Julien Toebaert, die later nog voorzitter zouden worden en als secretaris fungeerde ir. Louis Van Mol. De vereniging kende veel successen doch ook dieptepunten. Wijlen prof. em. Stryckers, hoogleraar aan de landbouwfaculteit, die een van de eerste lesgevers was, die het Verbond heeft helpen mee oprichten, bleef de rots in de branding; hij bleef jaarlijks zijn bezoeken aan proefvelden organiseren en hij moedigde Henri Lammertijn en Julien Toebaert aan om na de plotse dood van ir. Louis Van Mol nieuwe initiatieven te nemen. Er werden contacten gezocht met dhr. dr. ir. Jozef Van Melckebeke, opvolger van Louis Van Mol en er werd hem gevraagd om als adviserend lid op te treden bij VOLSOG.

Er werd opnieuw gestart met het inrichten van een cursus voor erkend verkoper en erkend gebruiker van gewasbeschermingsmiddelen aan de landbouwschool te Oudenaarde. Later volgde er om de 2 jaar een analoge cursus aan de landbouwschool te Eeklo en op iets onregelmatiger tijdstippen aan de landbouwschool te Sint-Niklaas.

Er werd gestart met de jaarlijks steeds intensief bijgewoonde phytostudiedagen, die in januari van dit jaar zijn 30ste uitgave kende. De jaarlijkse bezoeken aan de proefvelden van het IWONL-centrum voor onkruidonderzoek o.l.v. prof. em. Stryckers, opgevolgd door prof. dr. ir. Robert Bulcke en de medewerkers ir. Michel Vanhimme, ir. Danny Callens, ir. Hilde Eelen en ir. Cools werden nieuw leven ingeblazen. Deze jaarlijkse bezoekdagen zijn blijven bestaan tot het opdoeken van het onderzoekscentrum.

Jaarlijks werd er een studiereis georganiseerd. In 1988 werd het ledenblad 'De Smitkar' uitgegeven.

Kernopdrachten van VOLSOG

VOLSOG heeft zich gedurende de voorbije 50 jaar steeds geconcentreerd op zijn kernopdrachten met name de technische vervolmaking en de technische ondersteuning van zijn leden. Het succes van VOLSOG werd vooral bepaald door:

1. de totale commerciële onafhankelijkheid
2. de objectiviteit bij de voorlichting
3. de uitstekende samenwerking met het onderzoek en de voorlichting o.a. met de landbouwfaculteit van de universiteit van Gent, de onderzoekcentra van het IWONL, IWT ..., de industriële hogeschool voor landbouw en biotechniek te Gent, het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek van het Ministerie van Landbouw, de tuinbouwproeftuinen, de landbouwcentra en voorlichtingsdiensten van het Ministerie van Landbouw en de landbouwscholen. De inschakeling van de ingenieurs uit de voorlichtingsdienst van het Ministerie van Landbouw was hier niet vreemd aan. Op deze manier werden de resultaten van het onderzoek op een snelle en objectieve manier ter beschikking gesteld van de leden erkende verkopers, erkende gebruikers en de leden producenten van land- en tuinbouwgewassen.

VOLSOG heeft zich steeds snel weten aan te passen aan de enorme evoluties, die land- en tuinbouw hebben doorgemaakt tijdens de jongste 50 jaar. De schaalvergroting en de eraan gekoppelde mechanisatie zorgde ervoor dat de spuitmachine op land- en tuinbouwbedrijven een enorme toename heeft gekend. Dit betekende dat de cursussen werden opengesteld voor landbouwers en tuinders en de jongste jaren ook voor de medewerkers van openbare besturen, die hun technische kennis op het vlak van gewasbescherming wensten te verhogen. De spuitmachines moesten steeds meer en meer aangepast worden aan de nieuwe eisen van het milieu. De elektronica vond haar ingang op de spuitmachines en wordt zelfs heden ten dage uitgebreid met DGPS-systemen. Vooraleer de keuring van de spuitmachines officieel verplicht werd, was VOLSOG i.s.m. met dhr ing. Daniël Bonte van het Land- en tuinbouwpraktijkcentrum te Roeselare en het Ministerie van Landbouw, bezig met het geven van specifieke vormingscursussen over de spuitmachines en werd de keuring van spuitmachines op vrijwillige basis georganiseerd.

De loonsproeiers hebben zich ingeschreven in de nieuwe eisen van productie- en verwerkingsmethoden van land- en tuinbouwproducten, door het uitwerken van een lastenboek, dat beantwoordt aan de normen van het Federaal Agentschap voor Voedselveiligheid (KB 13.11.2003 autocontrole). Dit lastenboek werd opgesteld en uitgewerkt door bestuursleden van VOLSOG i.s.m. andere beroepsorganisaties.

Het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is voor VOLSOG en de loonsproeiers geen onbekend begrip. Behandelen van ziekten en plagen volgens de waarschuwingen, uitgegeven door erkende onderzoeks- en voorlichtingscentra, is een algemeen gebruik geworden en het toepassen van middelen volgens de Pocer indicator (Pesticide Occupational Consumer And Environmental Risk), uitgewerkt door prof. dr. ir. Walter Steurbaut van de Landbouwfaculteit van de UG, wordt aanbevolen aan de leden.

Al deze vernieuwingen en aanpassingen werden door VOLSOG grondig voorbereid en op de phytostudiedagen aan de leden voorgesteld.

Uitdagingen voor de toekomst

1. de driftreducerende maatregelen ter bescherming van het oppervlaktewater voorziet een spuitvrije zone van 5-20 m t.a.v. oppervlaktewater. De bescherming van het oppervlaktewater is een waardevol gegeven. Rekening houdend echter met de werkelijke grootte van de percelen in het Vlaamse landschap kan dit voor problemen zorgen. Hoe kan men voorkomen dat ziekten en plagen in de spuitvrije zone geen bedreiging bezorgen voor de rest van het perceel. Ook kan men bepaalde moeilijk te bestrijden onkruiden of onkruiden waar een wettelijke verplichte bestrijding voor bestaat voorkomen? Telers en hun loonsproeiers staan hier voor een zeer moeilijke opgave: enerzijds moeten ze zorgen dat ze de beste en meeste kwaliteitsvolle producten kunnen telen zowel voor de verse markt als voor industriële verwerking en anderzijds kunnen ze niet altijd de meest economische of meest geschikte bestrijdingsmaatregelen nemen.

2. Een tweede probleem blijft het reeds lang aanslepende probleem van het gebrek aan voldoende erkende bestrijdingsmiddelen in kleine teelten of voor kleine toepassingen.

De opsplitsing van de erkenningen per teelt heeft gezorgd voor een ernstige toename van de kosten voor de uitvoering van biologische proeven en voor het bepalen van de maximum toegelaten residutolerantie. VOLSOG is zich voldoende bewust van de noodzaak van de opsplitsing van de erkenningen omwille van de verschillen in teelttechniek, teeltduur, oogstgewicht en verschillen in aantastinggraad en aantastingtijdstip door ziekten en plagen. Denken we maar aan de opsplitsing van de diverse koolgewassen (bloemkool, broccoli, boerenkool, Chinese kool, koolrabi, sluitkool, spruitkool) of slasoorten of knolselder versus bleekselder en snijselder of bij de diverse soorten bonen. Vanaf wanneer wordt een, teelt als 'kleine teelt' beschouwd? Welke criteria worden hierbij gehanteerd (oppervlakte, financiële opbrengst)? De belangen van de bestrijdingsmiddelenindustrie, van de producent van voedingsgewassen, van de contractant of veiling en van de loonsproeier zijn duidelijk zeer verschillend. Ondanks de inspanningen van de erkenningen via derden o.a. veilingen, diepvriessector en van de erkenningen via het Fytofonds blijven er nog steeds knelpunten voor de toepassingsmogelijkheden in de kleine teelten.

3 Het wegvallen van enkele door de EU verlengde erkende toelatingen tot 2007 van reeds ingetrokken gewasbeschermingsmiddelen in bepaalde kleine teelten zal voor problemen zorgen in die teelten. Zijn er reeds potentiële vervangmogelijkheden of zullen deze uitzonderingstoepassingen na 2007 nog verlengd worden?

4. Het toekomstige reductieplan van gewasbeschermingsmiddelen. VOLSOG is vragende partij om nauw bij de uitwerking van dit plan betrokken te worden. VOLSOG kan hier een sterk realistische bijdrage leveren opdat voor alle in de praktijk werkelijk voorkomende plagen en ziekten een economisch haalbare en praktijkgerichte oplossing kan weerhouden worden en opdat ook een realistisch resistentiebeleid op bedrijfsniveau mogelijk is.

5. Vorming erkende verkopers en erkende gebruikers
VOLSOG heeft veel ervaring met de vorming en de nascholing van de erkende verkopers en erkende gebruikers. De erkenning van personen, die gewasbeschermingsmiddelen mogen gebruiken en/of verkopen wordt gereguleerd bij KB 28.2.1994. De erkenning als erkend gebruiker wordt op basis van het KB 28.2.1994 toegekend voor toepassingen in alle teelten. Rekening houdend met de huidige specialisatie van teelten op de bedrijven zou het beter zijn de cursus voor erkend gebruiker op te splitsen in modules per grote groep specialisaties bv. akkerbouw en voedergewassen, groenteteelt, fruitteelt en sierteelt/boomkwekerij + openbaar groen.

dr. ir. Jozef Van Melckebeke
Adviserend lid VOLSOG